

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

OCHRONA ATMOSFERY - SPOSOBY POPRAWY JAKOŚCI POWIETRZA

Wskutek zanieczyszczenia środowiska i ocieplającego się klimatu wszystkie analizy modelowe przewidują pogorszenie się zdrowia społeczeństwa i znaczny wzrost umieralności. Wiele badań naukowych potwierdza wpływ długotrwałego wdychania zanieczyszczonego powietrza na występowanie przewlekłych chorób układu krążenia i układu oddechowego, a także chorób nowotworowych, w szczególności raka płuc. Oddychanie zanieczyszczonym powietrzem przyczynia się do powstawania stanów zapalnych, a po długotrwałym narażeniu powoduje uszkodzenia DNA.

Zanieczyszczenie powietrza jest najbardziej szkodliwe dla osób starszych, kobiet w ciąży, dzieci oraz pacjentów z chorobami współistniejącymi. Drobiny pyłu są nośnikami m.in. grzybów, bakterii i wirusów, co dodatkowo zwiększa zagrożenie dla zdrowia ludzi. Z badań przeprowadzonych w 2019 r. (Raport IQAir 2020) wynika, że Polska jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych krajów w Europie. Wśród stu miast charakteryzujących się najgorszą jakością powietrza na Starym Kontynencie aż 29 znajduje się w Polsce.

Badania wykazały, że emisje związane z paliwami kopalnymi odpowiadają za około 65% nadmiernej śmiertelności przypisywanej zanieczyszczeniu powietrza w skali świata. Coraz istotniejsza dla zrównoważonego rozwoju staje się produkcja energii. W przypadku Polski odchodzenie od węgla i transformacja energetyczna, bazująca w szczególności na źródłach rozproszonych, powinna być postrzegana jako ogromna szansa na osiągnięcie założeń zrównoważonego rozwoju i celów klimatycznych. Badania modelowe szacujące klimatyczne i zdro-

wotne skutki wykorzystania paliw kopalnych wskazują na potencjalne korzyści z ich wycofywania. Wykazano, że realizacja polityki klimatycznej i rezygnacja z samych tylko paliw kopalnych pozwoli w skali świata uniknąć nadmiernej śmiertelności około 3,61 mln (w zależności od przyjętego scenariusza 2,96-4,21 mln) ludzi rocznie z powodu zanieczyszczenia powietrza.

Równoległe z polityką klimatyczną Zielony Ład propaguje sprawiedliwy,

zdrowy i przyjazny środowisku system żywnościowy oparty na nietoksycznym rolnictwie, gospodarkę o obiegu zamkniętym, ochronę i odbudowę ekosystemów, bioróżnorodność i politykę zwalczania zanieczyszczeń. W ramach Europejskiego Zielonego Ładu Komisja Europejska ustanowiła tzw. Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji. Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji przewiduje przekazanie środków unijnych regionom najbardziej uzależnionym od spalania

węgla i generującym znaczne ilości CO₂. Dzięki wsparciu możliwe będzie uniezależnienie się regionów będących beneficjentami Funduszu od gospodarki opartej na paliwach kopalnych, a także zminimalizowanie negatywnych społeczno-ekonomicznych skutków transformacji i zadbanie o zdrowie i jakość życia mieszkańców.

Istotnymi narzędziami służącymi poprawie jakości powietrza są krajowe programy ograniczania zanieczyszczenia powietrza, a także prowadzenie monitorowania emisji zanieczyszczeń, skutków ich występowania i udostępniania tych informacji. Ocena jakości powietrza służy przede wszystkim wskazaniu stref i aglomeracji, gdzie stężenie zanieczyszczeń w powietrzu przekracza wartości dopuszczalne. Dla obszarów tych opracowano programy ochrony powietrza, służące zaplanowaniu działań naprawczych.

Jako główne źródła emisji szkodliwych substancji w powietrzu wskazuje się przede wszystkim emisje z obiektów zaliczanych do sektora bytowo-komunalnego tj. z lokalnych kotłowni i palenisk domowych, gdzie stosuje się paliwa wysokoemisyjne (miął węglowy, węgiel brunatny, węgiel niskoenergetyczny, morka biomasa) w starych urządzeniach grzewczych o niskiej sprawności. Przekroczenia norm powodowane są również przez emisję zanieczyszczeń z transportu drogowego, głównie z powodu: używania emisyjnych pojazdów spalinowych, wzrastającego natężenia ruchu oraz niskiego stopnia korzystania z transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego. Planowane działania naprawcze dotyczą m.in.: ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego, zwiększania powierzchni zieleni, edukacji ekologicznej i rozwoju transportu zero-

emisyjnego oraz zbiorowego. Dokonanie koniecznych przeobrażeń w sektorze transportu wymaga zmiany w zakresie budowy infrastruktury oraz redystrybucji przestrzeni na potrzeby energooszczędnego przemieszczania się. Konieczne jest stworzenie warunków dających realną przewagę zeroemisyjnym środkom transportu, a także wykorzystanie synergii płynącej ze sprzężenia z komunikacją zbiorową.

Poprawa jakości powietrza dokona się poprzez:

- promowanie stosowania nieemisyjnych nośników/źródeł energii, w szczególności odnawialnych źródeł energii w procesach wytwarzania energii;
- wsparcie dla zastąpienia paliw kopalnych wykorzystywanych w ciepłownictwie systemowym źródłami nieemisyjnymi;
- wsparcie dla ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego; – wymiany źródeł niskiej emisji w obiektach wykorzystujących kotły na paliwa stałe;
- zapobieganie i ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza z urządzeń grzewczych w budynkach użyteczności publicznej;
- wymiana źródeł ciepła wykorzystujących spalanie węglowodorów na nieemisyjne oraz ciepło systemowe transformowane w kierunku źródeł nieemisyjnych;
- wsparcie dla ograniczania emisji w przedsiębiorstwach;
- wsparcie finansowe do realizacji tzw. uchwał antysmogowych;
- wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu publicznego – dążenie do zasilenia środków

transportu energią pochodzącą z OZE (w tym wykorzystania wodoru);

- wsparcie dla rozwoju indywidualnej mobilności zeroemisyjnej w ruchu codziennym i jej integracji z efektywnym energetycznie transportem publicznym;
- wsparcie finansowe dla rozwoju elektromobilności w jednostkach samorządu terytorialnego.

Do działań wspomagających należą: podnoszenie świadomości o wpływie zanieczyszczenia powietrza na zdrowie i jakość życia, wsparcie dla poprawy stanu ochrony lasów i zwiększania powierzchni terenów zielonych, a także działania synergiczne dla realizacji Strategii Energetycznej, Programu ochrony powietrza oraz uchwał antysmogowych.

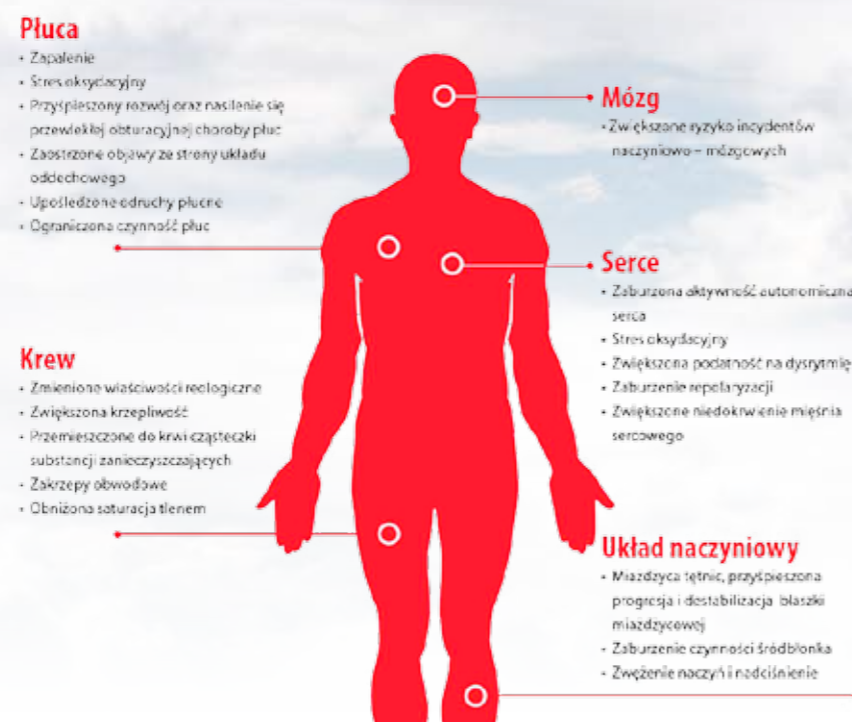
TOMASZ MOTYKA
Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska

Źródło:

Adamiec E., Jarosz-Krzemińska E.,
Korzyści środowiskowe i zdrowotne
jako efekt realizacji polityki klimatycznej
i rozwoju energetyki rozproszonej,
Energetyka Rozproszona zeszyt 8, 2022
Polityka Gospodarki Niskoemisyjnej
dla woj. śląskiego. Regionalna Polityka
Energetyczna do roku 2030.
Urząd Marszałkowski woj. śląskiego,
Katowice 2020 r.

Za treści zawarte w publikacji
dofinansowanej ze środków
WFOŚiGW w Katowicach
odpowiedzialność
ponosi Redakcja.

Rys.1. Wpływ wdychania pyłów zawieszonych na zdrowie ludzkie

Źródło: APHEKOM (2012), Summary Report of the Apekom Project 2008–2011 (za: Raport HEAL 2013)